РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 3 (20)

Травень – червень 2018 р.

DOI 10.53672/ej.3.2018

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.3.2018

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2018, № 3 (20)

травень – червень 2018 р.

Київ
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.3.2018[1]
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2018. — № 3 (20) (травень – червень 2018). — 64 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2018
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2018

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 9

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 11

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань *11*

Назаров О. А. Наукова та науково-технічна експертиза: поняття, зміст, нормативно-правове регулювання / О.А. Назаров // Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал. Дата публікації: 22.07.2018 11

Бурба О. І. Організація науково-технічної експертизи в Україні 14

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа *16*

Kohutycz I. Повна історія розвитку напряму застосування поліграфа в Польщі - авторська думка Ivana Kohutycza 16

Відомі особистості поліграфології різних країн світу: Авіталь Гінтон — найстарший поліграфолог Ізраїлю, 40 років практичної роботи . . 19

Назаров О. А. Особливості відновленого періоду перед тестуванням на поліграфі у разі голодування тестованої особи з різних причин . 22

Назаров О. А. Навчальні дисципліни з психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності - важливі напрями підготовки та формування особистості юриста в Україні 25

Лешкович Т. А. Використання поліграфа в розслідуванні злочинів: сучасний стан та перспективи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 28

Усиков И. Практика проведення судових психофізіологічних експертиз із застосуванням поліграфа в Україні у 2007–2017 рр 31

1.3. Судова практика *34*

Нагадуємо, що науковий журнал запроваджує надання послуг «Консультація»: запит на проведення судово-психологічної експертизи за різними підставами, у тому числі із застосуванням поліграфа на замовлення зацікавлених осіб, суду, правоохоронних органів 34

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності *35*

Назаров О. А. Судова практика доручення проведення судово-товарознавчих експертиз в кримінальних провадженнях експертам (фахівцям) не державних спеціалізованих установ в Україні в 2018 році. . 35

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд). Верховний суд підтвердив право особи на захист свого життя і здоров'я від протиправних посягань 37

Проведення судово-експертної реформи в Україні за період 2013-2018 роки: повний перелік зареєстрованих законопроектів у Верховній Раді України 40

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ 44

3 травня 2018 року відбудеться безкоштовний вебінар Стена Б. Уолтерса (Stan B. Walters) на тему «Kinesic-інтерв'ю (допит)» (мова оригіналу — російська) 44

Відеозапис вебінару Стена Б. Уолтерса (Stan B. Walters) на тему «Вступ до Kinesic-інтерв'ю (допиту)» (мова оригіналу — російська) . 44

Елементи посмертної судово-психологічної експертизи: відеозапис вебінару на тему «Девіації в підлітковому віці: суїцидальна поведінка» (мова оригіналу — російська) 45

20–21 вересня 2018 року в Республіці Вірменія (м. Єреван) відбудеться Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання та перспективи розвитку судово-психологічної експертизи та комплексної експертизи за участю психолога» (мова оригіналу — російська). 45

Науковий огляд наведеної СБУ інформації щодо питань, які були поставлені на психологічну експертизу з використанням поліграфа народному депутату Н. Савченко та оголошених результатів отриманих експертами психологами за підсумком її проведення 46

Розшукуються можливі потерпілі (власники Інтернет-сайтів) від протиправних дій невідомого користувача IP адресу 62.149.29.48 (м. Київ), який скоїв спробу здійснити злам online видання "Судово-психологічна експертиза" 46

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ 50

Транскраніальна магнітна стимуляція як «детектор правди» 50

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 52

ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ 55

ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ 58

ВИХІДНІ ДАНІ **64**

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Чому журнал називається реферативно-науковим? За ДСТУ 3017:2015 науковий журнал містить наукові публікації про теоретичні й прикладні дослідження, а реферативний — бібліографічні записи разом із рефератами. Ми поєднуємо обидва формати: оригінальні статті публікуємо вперше, а праці, оприлюднені раніше в інших джерелах, подаємо як реферати з анотацією та посиланням на першоджерело. Авторське право на повний текст залишається за автором і першим видавцем.[1]

Дорогі читачі! Наука про людину в суді змінюється щороку, і цей номер — тому підтвердження. У випуску 2018, № 3 (20) — 12 матеріалів; головні теми: поліграф і виявлення обману, правові позиції Верховного Суду, судово-психологічна експертиза.

> *Зі світової практики. Закон США про захист працівників від поліграфа (Employee Polygraph Protection Act, 1988) забороняє більшості приватних роботодавців застосовувати детектори брехні. Закон не поширюється на федеральні органи, органи штатів і місцевої влади; з обмеженнями тестування дозволене, зокрема, для кандидатів в охоронні фірми та фармацевтичні компанії. У 2018 році минає 30 років від цієї події.*[2]

Читачі найчастіше знаходять у Google матеріал «Повна історія розвитку напряму застосування поліграфа в Польщі - авторська думка Ivana Kohutycza». Почніть із нього, а потім загляньте в розділ «Новини журналу»: тут щотижня з'являються нові матеріали, і саме з таких публікацій для багатьох почався шлях у науку.

Редакція журналу

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Employee Polygraph Protection Act (EPPA). U.S. Department of Labor, elaws. URL: https://webapps.dol.gov/elaws/elg/eppa.htm (data zvernennia: 04.11.2026).

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Наукова та науково-технічна експертиза: поняття, зміст, нормативно-правове регулювання / О.А. Назаров // Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал. Дата публікації: 22.07.2018[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 09.05.2018 · **DOI: 10.53672/ej.3.2018.01**[1]

Анотація. Реферативний огляд О. А. Назарова присвячено правовому регулюванню наукової і науково-технічної експертизи та можливості її застосування до висновків судової експертизи. Автор узагальнює положення основних нормативно-правових актів цієї сфери, центральним з яких є Закон України від 10 лютого 1995 року «Про наукову і науково-технічну експертизу». За частиною першою статті 1 Закону така експертиза є діяльністю, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо них. Перелічено її основні завдання: об'єктивне комплексне дослідження об'єктів, перевірка їх відповідності законодавству, оцінка відповідності сучасному рівню наукових і технічних знань, аналіз використання науково-технічного потенціалу, прогнозування наслідків і підготовка науково обґрунтованих висновків. Посилаючись на статтю 5 Закону, автор розглядає висновок судової експертизи як можливий об'єкт наукової чи науково-технічної експертизи й зіставляє цей підхід з положеннями Закону України «Про судову експертизу» про поняття судової експертизи, систему державних спеціалізованих установ і покладене на них науково-методичне забезпечення. Обґрунтовано, що Положення про організацію та проведення наукової та науково-технічної експертизи, затверджене наказом Міністерства України у справах науки і технологій від 24.04.1998 № 131, не може застосовуватися до висновків судової експертизи, оскільки судова експертиза не належить до державних програм і проєктів у галузі науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Висвітлено державну акредитацію у сфері наукової експертизи: особи з науковим ступенем, ученим званням або членством в академіях можуть проводити експертизу без свідоцтва, інші фізичні та юридичні особи мають пройти акредитацію; наведено перелік документів до заявки. Зафіксовано реорганізацію Державного агентства з пи-

тань науки, інновацій та інформатизації (постанова КМУ від 04.06.2014 № 255) з переданням його повноважень Міністерству освіти і науки, а також роль Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації у формуванні переліку провідних експертів. Огляд доповнено переліком восьми нормативних документів і має практичне значення для учасників процесу, які порушують питання про наукову оцінку висновку судового експерта.

Ключові слова: наукова експертиза, науково-технічна експертиза, висновок судової експертизи, судова експертиза, нормативно-правове регулювання, державна акредитація, експерт, Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу».

Scientific and Scientific-Technical Expertise: Concept, Content and Legal Regulation

Nazarov O. A.

Abstract. Parties to litigation sometimes seek an independent scientific assessment of a forensic expert's opinion, which raises the question of whether the national system of scientific and scientific-technical expertise can serve this purpose. In this review, Nazarov O. A. summarises the main legal acts in this field, above all the Law of Ukraine of 10 February 1995 on Scientific and Scientific-Technical Expertise, which defines such expertise as research, verification, analysis and assessment of the scientific and technical level of its objects and the preparation of substantiated conclusions for decision-making. The tasks of expertise are listed, from objective comprehensive study of objects and verification of their compliance with legislation to forecasting consequences and preparing scientifically grounded conclusions. Referring to Article 5 of the Law, the author treats the conclusion of a forensic examination as a possible object of scientific or scientific-technical expertise and compares this approach with the Law of Ukraine on Forensic Examination, its definition of forensic examination and the system of state specialised institutions responsible for scientific and methodological support. He argues that the 1998 Regulation on the organisation and conduct of scientific and scientific-technical expertise,

approved by Order No. 131 of the Ministry for Science and Technology, cannot be applied to forensic conclusions, since forensic examination is not a state research and development programme or project. The review covers state accreditation of experts, exemptions for holders of academic degrees and titles, the documents required for a certificate, the 2014 reorganisation of the State Agency for Science, Innovation and Informatisation with its powers transferred to the Ministry of Education and Science, and the role of the Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information. A list of eight regulatory documents is appended.

Keywords: scientific expertise, scientific-technical expertise, forensic expert opinion, forensic examination, legal regulation, state accreditation, expert, Law of Ukraine on Scientific and Scientific-Technical Expertise.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 09.05.2018; DOI: **10.53672/ej.3.2018.01**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Naukova ta naukovo-tekhnichna ekspertyza: poniattia, zmist, normatyvno-pravove rehuliuvannia [Scientific and Scientific-Technical Expertise: Concept, Content and Legal Regulation] / O.A. Nazarov // Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa ta spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi: Elektronnyi zhurnal. Data publikatsii: 22.07.2018. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/823-derzhavna-akreditatsiya-fizichnikh-ta-yuridichnikh-osib-u-sferi-naukovoji-ta-naukovo-tekhnichnoji-ekspertizi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Організація науково-технічної експертизи в Україні[1]

Бурба О. І.

Реферат · оприлюднено 22.07.2018

Реферат. Реферат знайомить зі статтею О. І. Бурби «Організація науково-технічної експертизи в Україні», опублікованою в журналі «Науково-технічна інформація» (2015, № 3, с. 12–16). Автор узагальнює положення основних нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо організації і проведення експертизи в науково-технологічній сфері, розглядає базові засади організації науково-технічної експертизи в Україні та її інституційне забезпечення. Окремо проаналізовано питання організації і проведення науково-технічної експертизи робіт, що виконуються за державними цільовими програмами та державним замовленням. Реферат уміщено в рубриці «Теорія та історія застосування спеціальних знань» того самого номера, що й реферативний огляд О. А. Назарова «Наукова та науково-технічна експертиза: поняття, зміст, нормативно-правове регулювання»; редакція подає також резервне посилання на текст статті.

Ключові слова: науково-технічна експертиза, наукова експертиза, організація експертизи, нормативно-правове регулювання, інституційне забезпечення, державні цільові програми, державне замовлення.

Organisation of Scientific and Technical Expertise in Ukraine

Burba O. I.

Abstract. This review presents the article by Burba O. I. 'Organisation of Scientific and Technical Expertise in Ukraine', published in the journal Naukovo-tekhnichna informatsiia (2015, No. 3, pp. 12–16). The author summarises the main legal acts governing the organisation and conduct of expertise in the field of science and technology and considers the basic principles of organising scientific and technical expertise in Ukraine and its institutional framework. A separate part examines how scientific and technical expertise is organised and carried out for work performed under state target programmes and state contracts. The review appears in the same issue and rubric as Nazarov O.

A.'s review of the concept, content and legal regulation of scientific and scientific-technical expertise.

Keywords: scientific and technical expertise, scientific expertise, organisation of expertise, legal regulation, institutional framework, state target programmes, state contracts.

Першоджерело: Бурба О. І. Організація науково-технічної експертизи в Україні. Науково-технічна інформація. 2015. № 3. С. 12–16. [2] Реферат оприлюднено в журналі 22.07.2018.

REFERENCES

1. Burba O. I. Orhanizatsiia naukovo-tekhnichnoi ekspertyzy v Ukraini [Organisation of Scientific and Technical Expertise in Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/910-organizatsiya-naukovo-tekhnichnoji-ekspertizi-v-ukrajini-o-i-burba-naukovo-tekhnichna-informatsiya-2015-3-s-12-16 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Burba O. I. Orhanizatsiia naukovo-tekhnichnoi ekspertyzy v Ukraini [Organisation of Scientific and Technical Expertise in Ukraine]. Naukovo-tekhnichna informatsiia. 2015. № 3. S. 12–16. URL: https://expertize-journal.org.ua/attachments/article/910/NTI_2015_3_4.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Повна історія розвитку напряму застосування поліграфа в Польщі - авторська думка Ivana Kohutycza[1]

Kohutycz I.

Реферат · оприлюднено 19.05.2018

Реферат. Реферовано польську частину статті Івана Когутича (Ivan Kohutycz) «Wariograf w Polsce i na Ukrainie: historia, stan obecny i perspektywy» (Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze, 2011, № 2, с. 92–116); використані автором джерела відображають

стан справ на 2007 рік. Спираючись на праці Я. Видацького, В. Паско-Пориса, М. Лешняка, М. Загдана та інших польських фахівців, автор простежує застосування поліграфа в Польщі від придбання приладу Інститутом психічної гігієни у Варшаві перед Другою світовою війною до початку XXI ст. Показано, як польська розвідка на початку 1950-х років опанувала американську технологію попри ембарго, а П. Хорошовський перейшов від різкої критики «детектора брехні» (1958) до першого застосування поліграфа в розслідуванні вбивства (1963), результати якого суд прийняв як доказ. У 1969–1998 роках підрозділ військової контррозвідки перевірив 5243 особи у 1180 кримінальних справах. Польські науковці сформулювали концепцію, за якою дослідження на поліграфі спрямоване на сліди пам'яті, ґрунтується на принципах психологічного експерименту і є методом криміналістичної ідентифікації. Проаналізовано правове регулювання: позицію Верховного суду Польщі 1976 року (справа II KR 171/76) про допоміжне значення таких доказів, заборону в КПК 1997 року технічних засобів контролю неусвідомлюваних реакцій під час допиту та доповнення 2003 року (ст. 192a), що дозволило експертові застосовувати такі засоби лише за згодою особи. Суди приймають результати як доказ, якщо дослідження проведено з відома особи й оформлено висновком експерта за ст. 200 КПК Польщі. Описано скринінг у спецслужбах, Військовій жандармерії, Центральному антикорупційному бюро та Прикордонній службі (близько 18 тис. перевірок щороку), діяльність Польської асоціації поліграфологів і журналу «Європейський поліграф». Головними проблемами названо брак експериментальних досліджень, відсутність єдиної системи підготовки й ліцензування поліграфологів і слабку обізнаність працівників правоохоронних органів з методом. Реферат слугує матеріалом для порівняльно-правового аналізу застосування поліграфа в Україні.

Ключові слова: поліграф, історія поліграфології, Польща, кримінальний процес Польщі, допустимість доказів, скринінгові

перевірки, сліди пам'яті, Польська асоціація поліграфологів, порівняльне правознавство.

The Complete History of the Development of Polygraph Use in Poland: The Author's View of Ivan Kohutycz

Kohutycz I.

Abstract. Poland, Ukraine's closest western neighbour, has a long and well-documented history of polygraph use. This review summarises the Polish part of the article by Ivan Kohutycz 'Wariograf w Polsce i na Ukrainie: historia, stan obecny i perspektywy' (Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze, 2011, No. 2, pp. 92–116), whose sources reflect the situation as of 2007. Relying on works by J. Widacki, W. Pasko-Porys, M. Lesniak, M. Zagdan and others, the author traces polygraph use in Poland from an instrument bought by the Institute of Mental Hygiene in Warsaw before the Second World War to the early 21st century. Polish intelligence mastered American technology in the early 1950s despite an embargo, and P. Horoszowski moved from condemning the lie detector in 1958 to the first polygraph examination in a murder investigation in 1963, whose results the court accepted as evidence. From 1969 to 1998 a military counterintelligence unit examined 5,243 persons in 1,180 criminal cases. Polish researchers developed a concept based on memory traces, the principles of psychological experiment and criminalistic identification. The legal analysis covers the 1976 Supreme Court ruling (II KR 171/76) giving such evidence an auxiliary role, the ban in the 1997 Code of Criminal Procedure on technical means controlling unconscious reactions during interrogation, and the 2003 amendment (Article 192a) allowing an expert to use such means only with the person's consent. Courts accept results if the examination is carried out with the person's knowledge and presented as an expert opinion under Article 200. Screening in the special services, Military Gendarmerie, Central Anticorruption Bureau and Border Guard (about 18,000 tests a year) is described, along with the main problems: scarce experimental research and no unified system of examiner training and licensing.

Keywords: polygraph, history of polygraph examination, Poland, Polish criminal procedure, admissibility of evidence, polygraph screening, memory traces, Polish Polygraph Association, comparative law.

Першоджерело: Kohutycz I. Wariograf w Polsce i na Ukrainie: historia, stan obecny i perspektywy. Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze. 2011. Nr 2. S. 92–116.[2] Реферат оприлюднено в журналі 19.05.2018.

REFERENCES

1. Kohutycz I. Povna istoriia rozvytku napriamu zastosuvannia polihrafa v Polshchi - avtorska dumka Ivana Kohutycza [The Complete History of the Development of Polygraph Use in Poland: The Author's View of Ivan Kohutycz] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/829-povna-istoriya-rozvitku-napryamu-zastosuvannya-poligrafa-v-polshchi-avtorska-pozitsiya-ivan-kohutycz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kohutycz I. Wariograf w Polsce i na Ukrainie: historia, stan obecny i perspektywy. Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze. 2011. Nr 2. S. 92–116. URL: http://wlzp.sjol.eu/preview/-1463 (data zvernennia: 04.11.2026).

Відомі особистості поліграфології різних країн світу: Авіталь Гінтон — найстарший поліграфолог Ізраїлю, 40 років практичної роботи[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 10.05.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Анотація. Біографічно-аналітичний нарис із циклу «Відомі особистості поліграфології різних країн світу» присвячено Авіталю Гінтону (Avital Ginton), ізраїльському фахівцеві з психофізіологічного виявлення обману за допомогою поліграфа, методів розслідування та судової психології, який має сорокарічний практичний досвід. Редакція простежує його професійний шлях: захист дисертації доктора філософії з психології в Тель-Авівському університеті (1978), 22 роки служби в ізраїльській поліції (1977–1999), ке-

рівництво відділом психології та організаційного консультування (1993–1998) і науково-дослідною лабораторією наукового допиту та поведінки у відділі кримінальної ідентифікації та судової науки, посаду ад'юнкт-професора юридичного факультету Тель-Авівського університету (2004–2008). Окремо показано роль А. Гінтона як співзасновника й директора Академії оцінювання достовірності Horowitz-Ginton, до якої входить міжнародна школа поліграфологів, акредитована Американською асоціацією поліграфологів, і згадано спробу налагодити співпрацю з ним, яку 2017 року здійснював директор Української академії безпеки О. Ясінський (Львів). Основну увагу приділено двом статтям ученого 2017 року. У першій переглянуто вплив очікувань поліграфолога на оцінювання тестів за методикою контрольних запитань (CQT): попри висновки дослідження Elaad, Ginton & Ben-Shakhar (1994), новий аналіз свідчить, що на практиці очікування експерта змінює рішення лише приблизно у 3 % випадків, а отже, не може бути підставою для відмови від CQT. У другій обґрунтовано, що в резонансних справах кількість помилкових висновків майже подвоюється, бо для обстежуваних, навіть непричетних до злочину, різко зростають загроза й очікувані наслідки; звідси вимога обирати методику оцінювання, сумісну зі способом проведення обстеження. Наведено й концепцію «притягання релевантної теми» для тестів із питаннями порівняння, яку А. Гінтон викладає на вебінарах для практиків, та її зв'язок зі статистичним оцінюванням результатів за системою ChanceCalc. Нарис корисний поліграфологам і судовим експертам як орієнтир у міжнародній дискусії про валідність CQT.

Ключові слова: Авіталь Гінтон, поліграфологія Ізраїлю, методика контрольних запитань (CQT), очікування поліграфолога, помилки оцінювання поліграм, резонансні справи, притягання релевантної теми, ChanceCalc, Академія Horowitz-Ginton, історія поліграфології.

Notable Figures in Polygraph Science Worldwide: Avital Ginton, Israel's Most Senior Polygraph Examiner with 40 Years of Practice

Abstract. This biographical and analytical profile, part of the journal's series on prominent polygraph professionals, presents Avital Ginton, an Israeli specialist in psychophysiological detection of deception, investigative methods and forensic psychology with four decades of practice. The editors trace his career: a PhD in psychology from Tel Aviv University (1978), 22 years in the Israel Police (1977-1999), including heading the Department of Psychology and Organizational Consulting (1993-1998) and a research laboratory on scientific interrogation and behaviour within the Division of Identification and Forensic Science, and an adjunct professorship at the Tel Aviv University Faculty of Law (2004-2008). His role as co-founder and director of the Horowitz-Ginton Credibility Assessment Academy, which includes an international polygraph school accredited by the American Polygraph Association, is described. The core of the paper summarises two of his 2017 articles. The first revisits the effect of examiners' prior expectations on scoring Comparison Question Test (CQT) charts: whereas earlier work (Elaad, Ginton & Ben-Shakhar, 1994) treated this effect as a serious weakness, the new analysis suggests that in applied settings expectations alter decisions in only about 3% of cases, which does not justify abandoning the CQT. The second argues that in high-profile cases error rates nearly double because the perceived threat and consequences rise sharply even for innocent examinees, so the evaluation technique must be compatible with the way examinations were conducted. Ginton's relevant issue gravity concept for comparison question tests and its link to statistical scoring with ChanceCalc are also outlined. The profile gives polygraph examiners and forensic experts a reference point in the international debate on CQT validity.

Keywords: Avital Ginton, polygraph, Comparison Question Test, examiner expectations, scoring errors, high-profile cases, relevant issue gravity, ChanceCalc, Israel Police, history of polygraph.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 10.05.2018.

REFERENCES

1. Vidomi osobystosti polihrafolohii riznykh krain svitu: Avital Hinton — naistarshyi polihrafoloh Izrailiu, 40 rokiv praktychnoi roboty [Notable Figures in Polygraph Science Worldwide: Avital Ginton, Israel's Most Senior Polygraph Examiner with 40 Years of Practice]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/824-izvestnye-lichnosti-v-poligrafologii-razlichnykh-stran-mira-avital-ginton-samyj-starshij-poligrafolog-izrailya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Особливості відновленого періоду перед тестуванням на поліграфі у разі голодування тестованої особи з різних причин[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 20.05.2018 · **DOI: 10.53672/ej.3.2018.03**[1]

Анотація. Психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа особи, яка перед тим голодувала, зокрема на знак протесту проти ухвалених щодо неї рішень, вимагає від судового експерта особливої ретельності в плануванні, інакше результати експертизи можуть виявитися хибними й марними. Автор нагадує, що висновок експерта є лише процесуальним джерелом доказів, яке не має наперед встановленої сили й оцінюється судом за критеріями належності, допустимості, достовірності та достатності (ч. 2 ст. 84, ст. 94 КПК України), тож неврахування функціонального стану підекспертного прямо позначається на доказовому значенні висновку. Мета статті полягає у визначенні тривалості відновлювального періоду після голодування перед тестуванням на поліграфі. Спираючись на праці з медичної психології (І. С. Вітенко), теорії стресу й адаптації (Г. Сельє, Ф. З. Меєрсон), клінічні настанови щодо лікувального голодування (О. М. Кокосов, В. М. Луфт, Є. І. Ткаченко, І. Є. Хорошилов), статтю Д. Б. Франка «Голод і психіка» (1922) та матеріали Міннесотського дослідження голоду-

вання А. Кіза (1944), автор описує види голодування (абсолютне, повне, неповне, якісне) і стадії адаптації організму до відсутності їжі: нейроендокринну перебудову, наростаючий і компенсований кетоацидоз. Показано зміну психостимулювальної та седативної дії голодування, пов'язану з охоронним гальмуванням центральної нервової системи, і схарактеризовано три стадії відновлювального періоду: астенічну, інтенсивного відновлення та нормалізації. Узагальнено, що після повного голодування відновлювальний період має дорівнювати тривалості голодування, а після ступеневого становить половину розвантажувального періоду. Урахування цих строків, на думку автора, допомагає поліграфологу уникнути хибнопозитивної (помилка I роду) і хибнонегативної (помилка II роду) помилок, тобто не пропустити факт приховування інформації і не встановити його помилково. Висновки адресовано судовим експертам, поліграфологам, слідчим і суддям, які призначають такі експертизи або оцінюють їх результати.

Ключові слова: голодування, відновлювальний період, психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа, функціональний стан підекспертного, хибнопозитивна помилка, хибнонегативна помилка, стрес, кетоацидоз, Міннесотське дослідження голодування, висновок експерта, судова експертиза.

Specifics of the Recovery Period Before Polygraph Testing of a Person Who Has Been Fasting for Various Reasons

Nazarov O. A.

Abstract. Polygraph testing of a person who has recently been on hunger strike or has otherwise gone without food carries a methodological risk: an unstable functional state may distort physiological responding and make the forensic examination misleading or useless. The author stresses that under the Criminal Procedure Code of Ukraine (Art. 84(2), Art. 94) an expert opinion has no predetermined probative value and is assessed by the court for relevance, admissibility, reliability and sufficiency, so the examinee's condition directly affects the evidentiary weight of the findings. The paper aims to determine how long

the recovery period after fasting should last before a psychophysiological examination using a polygraph. The analysis draws on medical psychology (I. S. Vitenko), stress and adaptation theory (H. Selye, F. Z. Meerson), clinical guidance on therapeutic fasting (O. M. Kokosov and co-authors), D. B. Frank's 1922 essay on hunger and the psyche, and Ancel Keys's Minnesota Starvation Experiment (1944). Types of fasting (absolute, complete, incomplete and qualitative), stages of metabolic adaptation (neuroendocrine restructuring, increasing and compensated ketoacidosis) and the alternation of psychostimulant and sedative effects linked to protective inhibition of the central nervous system are described, together with the three stages of refeeding: asthenic, intensive recovery and normalisation. The author concludes that after complete fasting the recovery period should equal the fasting period, whereas after stepwise fasting it should be half of the unloading period. Observing these intervals helps polygraph examiners avoid false-positive (Type I) and false-negative (Type II) errors. The findings are relevant to forensic experts, investigators and judges who order polygraph examinations or evaluate their results.

Keywords: fasting, hunger strike, recovery period, polygraph examination, functional state of the examinee, false positive error, false negative error, stress, Minnesota Starvation Experiment, expert opinion, forensic examination.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 20.05.2018; DOI: **10.53672/ej.3.2018.03**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Osoblyvosti vidnovlenoho periodu pered testuvanniam na polihrafi u razi holoduvannia testovanoi osoby z riznykh prychyn [Specifics of the Recovery Period Before Polygraph Testing of a Person Who Has Been Fasting for Various Reasons]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018.03. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/11389-osoblivosti-vidnovlenogo-peri-

odu-pered-testuvannyam-na-poligrafi-u-razi-goloduvannya-testovanoji-osobi-z-riznikh-prichin (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Навчальні дисципліни з психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності - важливі напрями підготовки та формування особистості юриста в Україні[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 26.11.2018 · **DOI: 10.53672/ej.3.2018.04**[1]

Анотація. Чи достатньо навчальні програми з психології готують майбутніх юристів до встановлення достовірності повідомленої їм інформації? Проаналізувавши програми й посібники, якими користуються під час професійної підготовки правознавців, О. А. Назаров доходить висновку, що питання детекції прихованої інформації в них висвітлено недостатньо, а студентам бракує емоційної стійкості й навичок застосовувати теоретичні знання в напружених практичних ситуаціях. Мета статті полягає в обґрунтуванні зв'язку між запровадженням у закладах вищої освіти дисциплін з інструментальної та неінструментальної детекції прихованої інформації та успішністю діяльності й особистісним розвитком майбутніх юристів, які завдяки цьому підвищують соціальну адаптивність. Автор спирається на перелік професійно важливих якостей правознавця (комунікабельність, гнучкість поведінки, емоційна стійкість, професійний такт, уміння колегіально аналізувати проблеми) і на концепції інноваційного навчання (Н. В. Гороховатська, О. В. Полуніна, Л. А. Іванова). Описано досвід Київського інституту інтелектуальної власності та права НУ «Одеська юридична академія», де з 2018 року для студентів 2–4 курсів і магістрів спеціальності 081 «Право» вперше в Україні запроваджено п'ять дисциплін: «Поліграфологічні та неінструментальні основи перевірки показів людини», «Основи психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності», «Базові психологічні методи детекції прихованої інформації», «Поліграф і психофізіологічна діаг-

ностика особистості», «Сучасні методи оцінки достовірності повідомленої інформації»; ними охоплено понад 170 студентів. Сформульовано мету й очікувані результати навчання, міждисциплінарну основу курсів (психофізіологія, загальна психологія, психологія спілкування, основи психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа) і послідовність засвоєння кожної теми: лекція в режимі діалогу, семінар, дискусія з рольовими іграми, тренінг, самостійна робота. Автор наполягає, що такі програми мають обов'язково містити практичні й індивідуальні заняття, які в інституті проводять у навчальному комплексі для психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа. Досвід може бути використаний закладами вищої освіти під час оновлення освітніх програм для юристів.

Ключові слова: психологічна верифікація свідчень, детекція прихованої інформації, поліграф, підготовка юристів, професійно важливі якості, інноваційне навчання, навчальні дисципліни, рольові ігри, оцінювання достовірності інформації, Київський інститут інтелектуальної власності та права.

Academic Courses on Psychological Verification of Testimony in Legal Practice as Key Areas of Training and Personal Development of Lawyers in Ukraine

Nazarov O. A.

Abstract. Lawyers routinely have to judge whether information received from clients, witnesses or parties is truthful, yet psychology curricula for law students pay little attention to the detection of concealed information. Reviewing current syllabi and textbooks, Nazarov O. A. finds that students struggle to apply theoretical knowledge in emotionally charged situations and lack modern tools for assessing the credibility of statements. The paper argues that courses on instrumental and non-instrumental detection of concealed information support both the professional effectiveness and the personal development of future lawyers by strengthening their social adaptability and their ability to verify statements. The argument rests on the profile of profession-

ally important qualities of a lawyer and on the concept of innovative learning in higher education. As a case study, the author describes the Kyiv Institute of Intellectual Property and Law of the National University 'Odesa Law Academy', where in 2018 five such courses were introduced, for the first time in Ukraine according to the author, for second- to fourth-year undergraduates and master's students in Law (specialty 081); more than 170 students have enrolled. The paper sets out the courses' aims, learning outcomes and interdisciplinary basis (psychophysiology, general psychology, psychology of communication, fundamentals of polygraph examination) and a sequence for mastering each topic: dialogue lecture, seminar, problem-based discussion with role play, training, and independent work. The author concludes that such courses must include practical and individual sessions, which at the institute are held in a dedicated polygraph training laboratory linked to a classroom by video. The experience may inform curriculum design in Ukrainian law schools.

Keywords: psychological verification of testimony, detection of concealed information, polygraph, legal education, professionally important qualities, innovative learning, curriculum, role play, credibility assessment, Ukraine.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 26.11.2018; DOI: **10.53672/ej.3.2018.04**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Navchalni dystsypliny z psykholohichnoi veryfikatsii svidchen v yurydychnii diialnosti - vazhlyvi napriamy pidhotovky ta formuvannia osobystosti yurysta v Ukraini [Academic Courses on Psychological Verification of Testimony in Legal Practice as Key Areas of Training and Personal Development of Lawyers in Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018.04. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/938-navchalni-distsiplini-z-psikhologichnoji-verifikatsiji-svidchen-v-yuridichnij-diyalnosti-vazhlivi-

napryami-pidgotovki-ta-formuvannya-osobistosti-yurista-v-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Використання поліграфа в розслідуванні злочинів: сучасний стан та перспективи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09[1]

Лешкович Т. А.

Реферат · оприлюднено 21.07.2018

Реферат. Лешкович Т. А. у дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 (Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014; науковий керівник І. І. Когутич) комплексно досліджує теоретичні й практичні проблеми використання поліграфа в розслідуванні злочинів. Актуальність теми автор пов'язує з набранням чинності КПК України 2012 року: внесення всіх заяв і повідомлень про злочини до ЄРДР збільшило навантаження на слідчих і загострило потребу в науково-технічних засобах, що прискорюють розслідування, тоді як нормативне регулювання психофізіологічної діагностики залишалося недостатнім. Емпіричну базу становлять матеріали 41 кримінального провадження за 2005–2013 рр. і результати анкетування 166 практичних працівників; застосовано історичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний і статистичний методи. Дисертант простежує генезис поліграфа, розмежовує поняття «опитування», «дослідження», «тестування», «перевірка» та «обстеження» на поліграфі, визначає місце методу психофізіологічної діагностики в системі методів криміналістики й обґрунтовує його допустимість. Проаналізовано релевантно-ірелевантну методику, методику контрольних запитань і методику піку напруги, види запитань у них, чотири етапи обстеження (підготовчий, передтестова співбесіда, тестування, завершальний), а також механічні, фармакологічні, хімічні й психологічні способи протидії поліграфу та засоби їх нейтралізації. Виокремлено три допустимі форми використання поліграфа: опитування в оперативно-розшуковій діяльності, допоміжний засіб під час окремих

слідчих (розшукових) дій і судова експертиза. Запропоновано нову редакцію п. 1 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», доповнення ст. 223 КПК України та запровадження самостійного виду експертизи, психофізіологічної з використанням поліграфа, яку можна проводити лише за добровільною згодою особи. Автор доводить, що відомості, отримані поза експертизою, мають лише орієнтувальне значення, а результати експертизи є непрямим доказом. Висновки дисертації корисні слідчим, прокурорам, суддям, адвокатам і поліграфологам.

Ключові слова: поліграф, психофізіологічна діагностика, розслідування злочинів, методика контрольних запитань, методика піку напруги, протидія поліграфу, оперативно-розшукова діяльність, слідчі (розшукові) дії, психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа, непрямий доказ, добровільна згода.

Use of the Polygraph in Crime Investigation: Current State and Prospects (Synopsis of a Candidate of Legal Sciences Thesis, Specialty 12.00.09)

Leshkovych T. A.

Abstract. Leshkovych T. A. presents a comprehensive study of the theoretical and practical problems of using the polygraph in criminal investigation, submitted for the degree of Candidate of Legal Sciences (specialty 12.00.09; Ivan Franko National University of Lviv, 2014). The author links the topic's relevance to the 2012 Criminal Procedure Code of Ukraine: mandatory entry of every crime report into the Unified Register of Pre-trial Investigations increased investigators' workload and the need for scientific and technical tools, while the legal regulation of psychophysiological diagnostics remained fragmentary. The empirical base comprises 41 criminal proceedings from 2005-2013 and a survey of 166 practitioners; historical, systemic-structural, comparative-legal, sociological and statistical methods were applied. The thesis traces the history of the polygraph, distinguishes the concepts of polygraph interview, research, testing, check and examination, places psychophysiological diagnostics within the system of criminalistic methods and substantiates its admissibility. It analyses the relevant-irrelevant, compar-

ison question and peak-of-tension techniques, question types, the four stages of an examination, and mechanical, pharmacological, chemical and psychological countermeasures with ways to neutralise them. Three admissible forms of polygraph use are identified: interviews in operational-search activity, auxiliary use during certain investigative actions, and forensic examination. The author proposes amending Article 8 of the Law of Ukraine 'On Operational-Search Activity' and Article 223 of the Criminal Procedure Code, and introducing a separate psychophysiological examination using a polygraph, conducted only with the person's voluntary consent. Information obtained outside such an examination is treated as merely orientational, and examination findings as circumstantial evidence. The work is of practical value to investigators, judges, lawyers and polygraph examiners.

Keywords: polygraph, psychophysiological diagnostics, crime investigation, comparison question technique, peak of tension test, countermeasures, operational-search activity, investigative actions, psychophysiological examination, circumstantial evidence, voluntary consent.

Першоджерело: Лешкович Т. А. Використання поліграфа в розслідуванні злочинів: сучасний стан та перспективи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / кер. роботи І. І. Когутич ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2014. 18 с.[2] Реферат оприлюднено в журналі 21.07.2018.

REFERENCES

1. Leshkovych T. A. Vykorystannia polihrafa v rozsliduvanni zlochyniv: suchasnyi stan ta perspektyvy [Use of the Polygraph in Crime Investigation: Current State and Prospects (Synopsis of a Candidate of Legal Sciences Thesis, Specialty 12.00.09)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/907-vikoristannya-poligrafa-v-rozsliduvanni-zlochiniv-suchasnij-stan-ta-perspektivi-avtoref-dis-kand-yurid-nauk-12-00-09-t-a-leshkovich-ker-roboti-i-i-

kogutich-lviv-nats-un-t-im-i-franka-lviv-2014 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Leshkovych T. A. Vykorystannia polihrafa v rozsliduvanni zlochyniv: suchasnyi stan ta perspektyvy [Use of the Polygraph in Crime Investigation: Current State and Prospects (Synopsis of a Candidate of Legal Sciences Thesis, Specialty 12.00.09)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / ker. roboty I. I. Kohutych ; Lviv. nats. un-t im. I. Franka. Lviv, 2014. 18 s. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2616bade-6ebc-48b7-80a2-cfc2c124e4b9/content (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Практика проведення судових психофізіологічних експертиз із застосуванням поліграфа в Україні у 2007–2017 рр[1]

Усиков И.

Реферат · оприлюднено 21.07.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Усиков І. у публікації в блозі «Судово-юридичної газети» (рубрика «Суд інфо», 28.08.2017) узагальнює українську практику судових психофізіологічних експертиз із застосуванням поліграфа за 2007–2017 рр. на прикладі діяльності ТОВ «Українське бюро психофізіологічних досліджень і безпеки» (м. Київ). Автор наводить статистику категорій кримінальних проваджень, у яких такі експертизи призначали й проводили, категорій посадових осіб, що їх призначали, загальної кількості виконаних експертиз, а також їх якісних наслідків, тобто процесуальних рішень, ухвалених на різних етапах досудового розслідування і судового розгляду. Окремо обґрунтовано потребу правильно процесуально формулювати питання для дослідження на поліграфі та розкрито криміналістичні й процесуальні вимоги до оформлення висновку експерта. Аналіз І. Усикова під тією самою назвою надруковано також у збірнику «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика» (Київ, 2017, с. 30–36), на нього посилаються О. О. Алєксєєв і Д.

О. Алєксєєва-Процюк (2018). За їхнім викладом, упродовж 2005–2017 рр. клопотання про експертне дослідження із застосуванням поліграфа в кримінальних провадженнях заявляли 176 разів, а у 10 % вироків таку експертизу враховано як доказ; найбільше досліджень (32) проведено під час розслідування вбивств, 12 у провадженнях про службові злочини, а частку латентного, не відображеного в статистиці застосування поліграфа на досудовому розслідуванні оцінено в 70 %. Ці дані О. О. Алєксєєв і Д. О. Алєксєєва-Процюк наводять на підтвердження тези, що ефективність судової психологічної експертизи із застосуванням комп'ютерного поліграфа в протидії злочинності засвідчена практикою. Узагальнення І. Усикова має практичне значення для слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів і судових експертів, які ініціюють, призначають чи оцінюють психофізіологічні експертизи, і може слугувати емпіричною основою для дискусії про доказове значення поліграфа в Україні.

Ключові слова: судова психофізіологічна експертиза, поліграф, судова практика, статистика експертиз, кримінальне провадження, формулювання питань експерту, висновок експерта, доказове значення, Українське бюро психофізіологічних досліджень і безпеки.

Practice of Forensic Psychophysiological Examinations Using a Polygraph in Ukraine, 2007-2017

Usykov Y.

Abstract. Usikov I. reviews ten years of Ukrainian practice in forensic psychophysiological examinations using a polygraph (2007-2017), drawing on the casework of the Ukrainian Bureau of Psychophysiological Research and Security LLC (Kyiv), in a post published on 28 August 2017 in the blog section of the Sudovo-Yurydychna Hazeta (Court and Legal Newspaper). The review presents statistics on the categories of criminal proceedings in which such examinations were ordered and carried out, the categories of officials who ordered them, the total number of examinations and their qualitative outcome, that is,

the procedural decisions taken at different stages of the pre-trial investigation and trial. The author stresses that questions for a polygraph examination must be framed in procedurally correct terms and outlines the criminalistic and procedural requirements for drafting the expert opinion. An analysis by Usikov under the same title also appeared in the collection on credibility assessment research and practice (Kyiv, 2017, pp. 30-36) and was cited by Alieksieiev O. O. and Alieksieieva-Protsiuk D. O. (2018). According to their account, motions for polygraph examinations in criminal proceedings were filed 176 times in 2005-2017 and the examination was accepted as evidence in 10% of judgments; most examinations concerned homicide investigations (32) and offences in office (12), while latent, unrecorded use of the polygraph at the pre-trial stage was estimated at 70%. The review is useful for investigators, prosecutors, judges, defence lawyers and forensic experts who initiate, order or assess polygraph-based examinations, and it offers an empirical basis for discussing the evidentiary value of such examinations in Ukraine.

Keywords: forensic psychophysiological examination, polygraph, judicial practice, examination statistics, criminal proceedings, questions to the expert, expert opinion, evidentiary value, Ukraine.

Першоджерело: Усиков И. Практика проведения судебных психофизиологических экспертиз с применением полиграфа в Украине 2007-2017 г.г. Судово-юридична газета. Блог/Суд інфо. 2017. 28 серп.[2] Реферат оприлюднено в журналі 21.07.2018.

REFERENCES

1. Usykov Y. Praktyka provedennia sudovykh psykhofiziolohichnykh ekspertyz iz zastosuvanniam polihrafa v Ukraini u 2007–2017 rr. [Practice of Forensic Psychophysiological Examinations Using a Polygraph in Ukraine, 2007-2017] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/908-praktika-provedeniya-sudebnykh-psikhofiziologicheskikh-ekspertiz-s-primeneniem-poligrafa-v-ukraine-usikov-i-sudovo-yuridichna-gazeta-blog-

sud-info-data-publikatsiji-28-08-2017 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Usikov I. Praktika provedeniya sudebnykh psikhofiziologicheskikh ekspertiz s primeneniem poligrafa v Ukraine 2007-2017 g.g [Practice of Forensic Psychophysiological Examinations Using the Polygraph in Ukraine, 2007–2017]. Sudovo-yuridichna gazeta. Blog/Sud info. 2017. 28 serp. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/107799-praktika-provedeniya-sudebnykh-psikhofiziologicheskikh-ekspertiz-s-primeneniem-poligrafa-v-ukraine (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

1.3. СУДОВА ПРАКТИКА

Нагадуємо, що науковий журнал запроваджує надання послуг «Консультація»: запит на проведення судово-психологічної експертизи за різними підставами, у тому числі із застосуванням поліграфа на замовлення зацікавлених осіб, суду, правоохоронних органів[1]

Інформаційний матеріал · оприлюднено 05.06.2021

Анотація. Службове оголошення редакції журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці», розміщене в рубриці «Судова практика». Редакція нагадує про послугу «Консультація», у межах якої зацікавлені особи, суди та правоохоронні органи можуть подати запит на проведення судово-психологічної експертизи за різними підставами, зокрема із застосуванням поліграфа. Текст оголошення обмежується посиланням на сторінку запису на консультацію на сайті журналу; наукового змісту матеріал не містить.

Ключові слова: консультація, судово-психологічна експертиза, поліграф, оголошення редакції, запит на проведення експертизи.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 05.06.2021.

REFERENCES

1. Nahaduiemo, shcho naukovyi zhurnal zaprovadzhuie nadannia posluh "Konsultatsiia": zapyt na provedennia sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy za riznymy pidstavamy, u tomu chysli iz zastosuvanniam polihrafa na zamovlennia zatsikavlenykh osib, sudu, pravookhoronnykh orhaniv [We Remind You That the Scientific Journal Is Introducing "Consultation" Services: Requests for Forensic Psychological Examinations on Various Grounds, Including with the Use of the Polygraph, at the Request of Interested Persons, Courts and Law Enforcement Agencies]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/sudebnaya-praktika-po-sdelkam-s-porokami-voli/5125-nagaduemo-shcho-naukovij-zhurnal-zaprovadzhue-nadannya-poslug-konsultatsiya-zapit-na-provedennya-sudovo-psikhologichnoji-ekspertizi-za-riznimi-pidstavami-u-tomu-chisli-iz-zastosuvannyam-poligrafa-na-zamovlennya-zatsikavlenikh-osib-sudu-pravookhoronnikh-organiv (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Судова практика доручення проведення судово-товарознавчих експертиз в кримінальних провадженнях експертам (фахівцям) не державних спеціалізованих установ в Україні в 2018 році[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 13.05.2018 · **DOI: 10.53672/ej.3.2018.02**[1]

Анотація. Інформаційний довідник О. А. Назарова адресовано судовим експертам-товарознавцям і оцінювачам; він стосується судової практики доручення судово-товарознавчих експертиз у кримінальних провадженнях експертам (фахівцям), які не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, у 2018 році. У вступній частині автор визначає судову практику як масив

судових рішень, що формується в діяльності судових органів, насамперед судів вищих інстанцій. Оскільки правова система України належить до романо-германської правової сім'ї, цей термін, за О. А. Назаровим, позначає вторинне джерело права, пов'язане винятково з інтерпретаційно-правовою та правозастосовною діяльністю судів. Водночас акти судової влади в Україні помітно впливають на нормативне регулювання суспільних відносин, і дедалі більше вітчизняних учених погоджуються, що судову практику слід визнати джерелом національного права. На цьому підґрунті автор пропонує читачам довідник, що узагальнює практику 2018 року щодо доручення судово-товарознавчих експертиз у кримінальних провадженнях недержавним експертам; сам довідник поширюється окремим файлом, доступним для завантаження зі сторінки публікації. Матеріал може бути корисним судовим експертам недержавного сектору, оцінювачам, адвокатам і слідчим як орієнтир під час залучення недержавних експертів у кримінальному процесі.

Ключові слова: судова практика, судово-товарознавча експертиза, недержавні судові експерти, кримінальне провадження, джерело права, оцінювач, довідник судового експерта.

Judicial Practice of Assigning Forensic Commodity Examinations in Criminal Proceedings to Experts (Specialists) of Non-State Institutions in Ukraine in 2018

Nazarov O. A.

Abstract. This information guide by Nazarov O. A. is addressed to forensic commodity experts and valuers and concerns the judicial practice in 2018 of assigning forensic commodity examinations in criminal proceedings to experts (specialists) who do not work at state specialised forensic institutions. In the introductory part, the author defines judicial practice as the body of court decisions produced by the judiciary, primarily by the higher courts. Since the Ukrainian legal system belongs to the Romano-Germanic legal family, the term denotes a secondary source of law associated exclusively with the interpretative

and law-applying activity of courts. At the same time, acts of the judiciary noticeably influence the normative regulation of social relations in Ukraine, and a growing number of Ukrainian scholars agree that judicial practice should be recognised as a source of national law. On this basis, the author offers readers a guide summarising the 2018 practice of entrusting forensic commodity examinations in criminal proceedings to non-state experts; the guide itself is distributed as a separate downloadable file attached to the publication. The material may serve forensic experts of the non-state sector, valuers, defence lawyers and investigators as a reference point when non-state experts are engaged in criminal proceedings.

Keywords: judicial practice, forensic commodity examination, non-state forensic experts, criminal proceedings, source of law, valuer, reference guide.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 13.05.2018; DOI: **10.53672/ej.3.2018.02**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Sudova praktyka doruchennia provedennia sudovo-tovaroznavchykh ekspertyz v kryminalnykh provadzhenniakh ekspertam (fakhivtsiam) ne derzhavnykh spetsializovanykh ustanov v Ukraini v 2018 rotsi [Judicial Practice of Assigning Forensic Commodity Examinations in Criminal Proceedings to Experts (Specialists) of Non-State Institutions in Ukraine in 2018]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018.02. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/826-sudova-praktika-doruchennya-provedennya-sudovo-tovaroznavchikh-ekspertiz-v-kriminalnikh-provadzhennyakh-ekspertam-fakhivtsyam-ne-derzhavnikh-spetsializovanikh-ustanov-v-ukrajini-v-2018-rotsi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Верховний суд підтвердив право особи на захист свого життя і здоров'я від протиправних посягань[1]

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд).

Реферат офіційного документа · оприлюднено 31.05.2018

Реферат. Постанову Верховного Суду, ухвалену колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду 26 квітня 2018 року (повний текст у Єдиному державному реєстрі судових рішень, № 73758539), реферовано за повідомленням, оприлюдненим на офіційній сторінці Суду у Facebook і на його вебсайті. Суд розглянув касаційні скарги захисника та прокурора на вирок суду першої інстанції та ухвалу суду апеляційної інстанції щодо К., засудженого за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони (ст. 118 КК України). Правову позицію побудовано на конституційних гарантіях: кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, а проникнення до житла чи іншого володіння особи, огляд або обшук у ньому допускаються лише за вмотивованим рішенням суду (ст. 27, 30 Конституції України). Суд нагадав, що необхідною обороною визнаються дії, вчинені для захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, іншої особи, суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної й достатньої в конкретній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання (ч. 1 ст. 36 КК України). Вирішальним стало положення ч. 5 ст. 36 КК: у разі нападу озброєної особи, нападу групи осіб або протиправного насильницького вторгнення в житло чи інше приміщення шкода, заподіяна нападнику, не обмежена жодними межами, аж до позбавлення його життя. Оскільки, за встановленим у вироку, підсудний наніс удар ножем потерпілій В., захищаючись від незаконного проникнення до свого житла та нападу з боку М. і В., що створювало реальну загрозу його життю та здоров'ю, Верховний Суд скасував вирок і ухвалу та закрив кримінальне провадження у зв'язку з відсутністю в діянні складу злочину. Позиція важлива для адвокатів, прокурорів і суддів під час кваліфікації дій особи, яка захищала житло, а також для судових експертів-психологів, яких у провадженнях про необхідну

оборону залучають до оцінювання психічного стану особи, що оборонялася.

Ключові слова: необхідна оборона, перевищення меж необхідної оборони, недоторканність житла, право на захист життя і здоров'я, Верховний Суд, Касаційний кримінальний суд, закриття кримінального провадження, відсутність складу злочину, стаття 36 КК України.

The Supreme Court Upheld a Person's Right to Defend Their Life and Health Against Unlawful Attacks

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).

Abstract. This summary concerns the ruling adopted on 26 April 2018 by a panel of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court of Ukraine (Unified State Register of Court Decisions, No. 73758539) and is based on the Court's official announcement. The Court considered cassation appeals by the defence counsel and the prosecutor against the first-instance judgment and the appellate ruling in the case of K., who had been convicted of intentional homicide committed in excess of the limits of necessary defence (Article 118 of the Criminal Code of Ukraine). The Court relied on the constitutional guarantees that everyone may protect their own life and health and those of others against unlawful encroachments, and that a home may be entered or searched only on the basis of a reasoned court decision. It recalled that necessary defence covers actions taken to protect legally protected rights and interests by causing the attacker harm that is necessary and sufficient to avert or stop the attack immediately (Article 36(1) of the Criminal Code). Decisive weight was given to Article 36(5): where the attacker is armed, where a group attacks, or where there is an unlawful violent intrusion into a dwelling or other premises, the harm inflicted on the attacker is not limited, up to deprivation of life. Since the trial court had itself established that the defendant stabbed the victim while defending himself against an unlawful intrusion into his home and an attack by two persons, which posed a real threat to his life and health, the Supreme Court quashed the judgment

and the ruling and closed the proceedings for lack of corpus delicti. The position matters for the legal qualification of home-defence cases and for forensic psychologists involved in such proceedings.

Keywords: necessary defence, excess of necessary defence, inviolability of the home, right to self-defence, Supreme Court of Ukraine, Criminal Cassation Court, closure of criminal proceedings, absence of corpus delicti, Criminal Code of Ukraine.

Першоджерело: Постанова Верховного Суду (колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду) від 26 квіт. 2018 р.[2] Реферат оприлюднено в журналі 31.05.2018.

REFERENCES

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). Verkhovnyi sud pidtverdyv pravo osoby na zakhyst svoho zhyttia i zdorovia vid protypravnykh posiahan [The Supreme Court Upheld a Person's Right to Defend Their Life and Health Against Unlawful Attacks] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/834-verkhovnij-sud-pidtverdiv-pravo-osobi-na-zakhist-svogo-zhittya-i-zdorov-ya-vid-protipravnikh-posyagan (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Postanova Verkhovnoho Sudu (kolehiia suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu) vid 26 kvit. 2018 r. [Ruling of the Supreme Court (Panel of Judges of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court) of 26 April 2018]. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/73758539 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Проведення судово-експертної реформи в Україні за період 2013-2018 роки: повний перелік зареєстрованих законопроектів у Верховній Раді України[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 14.06.2018

Анотація. Від 2013 року в Україні не припиняються спроби провести судово-експертну реформу, а запропоновані законопроєкти коливаються від збереження повної державної монополії в галузі судової експертизи (ч. 1 ст. 7 Закону України «Про судову експертизу») до самоврядування судових експертів (законопроєкт № 8223). Автор звертає увагу, що окремого закону про діяльність державних спеціалізованих експертних установ так і не ухвалено, тоді як чинний Закон «Про судову експертизу» дублює права й обов'язки експертів, уже закріплені процесуальними кодексами, які мають вищу юридичну силу. Показано й гостру колізію 2018 року: ст. 7-1 Закону надає право призначати експертизи органу досудового розслідування і стороні захисту, тоді як ст. 242 КПК України, за оцінкою автора, покладає це виключно на слідчого суддю або суд. Історичний екскурс пов'язує традицію спеціального закону про судову експертизу з радянською теорією судової експертології (А. І. Вінберг, Ю. М. Кубицький, О. Р. Шляхов), тоді як у Європі та США такого закону немає. Основу статті становить хронологічний реєстр ініціатив: три законопроєкти VII скликання (№ 2144, 3637, 4916), оприлюднений Мін'юстом 2013 року проєкт Закону «Про судово-експертну діяльність» із критичним коментарем Г. Авдєєвої та Г. Прохорова-Лукіна і 11 законопроєктів VIII скликання (№ 2081а, 5014, 6244, 6264, 6285, 7472, 8112, 8116, 8223, 8249, 8336). Для кожного вказано дату реєстрації, ініціаторів, головний комітет, висновки Головного науково-експертного управління та ухвалені рішення. Підсумок такий: невдалі спроби впорядкувати галузь подекуди непропорційно збільшують навантаження на експертів державних установ і затягують розгляд кримінальних справ, однак 14 законопроєктів за п'ять років засвідчують суспільний запит на наближення судово-експертної діяльності до європейських норм. Матеріал придатний як довідковий для судових експертів, юристів і дослідників законодавчого процесу.

Ключові слова: судово-експертна реформа, законопроєкти, Верховна Рада України, Закон України «Про судову експертизу»,

державна монополія, самоврядування судових експертів, призначення експертизи, Кримінальний процесуальний кодекс України, колізія норм, судова експертологія.

Forensic Expertise Reform in Ukraine, 2013-2018: A Complete List of Bills Registered in the Verkhovna Rada of Ukraine

Abstract. Since 2013 Ukraine has repeatedly attempted to reform its forensic expertise system, with proposals ranging from preserving the full state monopoly on forensic examination (Article 7(1) of the Law of Ukraine 'On Forensic Examination') to self-governance of forensic experts (Bill No. 8223). The paper notes that Ukraine has never adopted a separate law on state specialised forensic institutions; instead, the general law duplicates experts' rights and duties already set out in the procedural codes, which prevail over it. A sharp conflict arose in 2018: Article 7-1 of the Law allowed pre-trial investigation bodies and the defence to order forensic examinations, whereas, in the author's reading, Article 242 of the Criminal Procedure Code reserved this power to the investigating judge or the court. A brief historical note traces the idea of a special forensic examination statute to Soviet forensic expertology (A. I. Vinberg, Yu. M. Kubytskyi, O. R. Shliakhov), while European countries and the United States have no such law. The core of the paper is a chronological register of initiatives: three bills of the 7th convocation, the Ministry of Justice draft law on forensic activity published for discussion in 2013 with a critical commentary by H. Avdieieva and H. Prokhorov-Lukin, and eleven bills of the 8th convocation. For each bill the registration date, sponsors, lead committee, conclusions of the Main Scientific and Expert Department and parliamentary decisions are given. The author concludes that unsuccessful reform attempts have at times disproportionately increased the workload of state forensic institutions and delayed criminal cases, yet fourteen bills in five years show persistent public demand for bringing forensic activity closer to European standards. The paper is a useful reference for forensic experts, lawyers and researchers of the legislative process.

Keywords: forensic expertise reform, draft laws, Verkhovna Rada of Ukraine, Law on Forensic Examination, state monopoly, self-governance of forensic experts, ordering an examination, Criminal Procedure Code of Ukraine, conflict of laws, forensic expertology.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 14.06.2018.

REFERENCES

1. Provedennia sudovo-ekspertnoi reformy v Ukraini za period 2013-2018 roky: povnyi perelik zareiestrovanykh zakonoproektiv u Verkhovnii Radi Ukrainy [Forensic Expertise Reform in Ukraine, 2013-2018: A Complete List of Bills Registered in the Verkhovna Rada of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 3 (20). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/838-perelik-zakonoproektiv-shchodo-provedennya-sudovo-ekspertnoji-reformi-abo-vnesennya-zmin-u-diyuche-zakonodavstvo-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 2. Новини журналу

02.05.2018

3 травня 2018 року відбудеться безкоштовний вебінар Стена Б. Уолтерса (Stan B. Walters) на тему «Kinesic-інтерв'ю (допит)» (мова оригіналу — російська)[1]

Анонс безкоштовного вебінару Стена Б. Уолтерса «Kinesic-інтерв'ю», запланованого на 3 травня 2018 року (18:00–19:30 за київським часом) з перекладом російською. Програма охоплює сім ключів кінезичного інтерв'ю: константу (базову лінію поведінки), змінну лінію, кластери, схожість, упередження, забруднення та перехресний контроль. Подано довідку про лектора: колишній співробітник ФБР, понад 35 років навчання й досліджень у сфері інтерв'ю та допиту, підготовка фахівців силових відомств США, автор книжок, зокрема «Practical Kinesic Interview and Interrogation». Додано енциклопедичне пояснення кінезики за Р. Бердвістелом.

04.05.2018

Відеозапис вебінару Стена Б. Уолтерса (Stan B. Walters) на тему «Вступ до Kinesic-інтерв'ю (допиту)» (мова оригіналу — російська)[2]

Оприлюднено запис вебінару Стена Б. Уолтерса «Вступ до Kinesic-інтерв'ю (допиту)», що відбувся 3 травня 2018 року. За Уолтерсом, тактика обвинувачення підозрюваного частіше дає неправдиві зізнання, тому краще застосовувати вільну розповідь (неструктуроване інтерв'ю) зі знанням невербальної поведінки. Наукові підходи до допиту, за його даними, підвищують точність до 68 %, обвинувальна техніка знижує її до 40 %, а пересічна людина розпізнає обман із точністю близько 50 %. Додано матеріали про «процесуальне інтерв'ю» норвезького поліцейського Асбйорна Раклева, представлене в Києві 17 січня 2018 року, модель PEACE і техніку Ріда.

07.05.2018

Елементи посмертної судово-психологічної експертизи: відеозапис вебінару на тему «Девіації в підлітковому віці: суїцидальна поведінка» (мова оригіналу — російська)[3]

Як матеріал до посмертної судово-психологічної експертизи оприлюднено запис вебінару «Девіації в підлітковому віці: суїцидальна поведінка» (лекторка Ю. М. Титова, проєкт «Відеоуроки в інтернеті»). Наголошено, що діти й підлітки здебільшого заздалегідь повідомляють про суїцидальні наміри, а межа між істинною та демонстративно-шантажною суїцидальною поведінкою в цьому віці умовна, тож будь-які суїцидальні думки й спроби дитини слід сприймати як реальну загрозу. За даними ВООЗ за 2015 рік, Україна належить до країн із середнім рівнем самогубств: 16,8 на 100 тис. населення.

07.05.2018

20–21 вересня 2018 року в Республіці Вірменія (м. Єреван) відбудеться Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання та перспективи розвитку судово-психологічної експертизи та комплексної експертизи за участю психолога» (мова оригіналу — російська)[4]

20–21 вересня 2018 року в Єревані заплановано Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні питання та перспективи розвитку судово-психологічної експертизи та комплексної експертизи за участю психолога», яку проводять Єреванський державний медичний університет імені М. Гераці та Калузький державний університет імені К. Е. Ціолковського. Серед тем: межі компетенцій у комплексній експертизі, безконтактне вивчення особи, психологічний аналіз аудіо- й відеоматеріалів і почерку, місце психофізіологічної експертизи з поліграфом, експертизи у справах про схиляння до самогубства через інтернет.

05.06.2018

Науковий огляд наведеної СБУ інформації щодо питань, які були поставлені на психологічну експертизу з використанням поліграфа народному депутату Н. Савченко та оголошених результатів отриманих експертами психологами за підсумком її проведення[5]

Науковий огляд інформації, яку СБУ оприлюднила 4 червня 2018 року, про комісійну судову психологічну експертизу з використанням поліграфа, призначену 11.04.2018 у кримінальному провадженні щодо В. В. Рубана та Н. В. Савченко й доручену КНДІСЕ Мін'юсту. Нагадано, що висновок експерта не має наперед встановленої сили (ст. 84, 94 КПК України), опитування на поліграфі за рекомендаціями Мін'юсту дає лише орієнтувальну інформацію, а ВССУ в ухвалі від 12.11.2015 визнав недопустимим встановлювати поліграфом достовірність показань. Проаналізовано поняття «щирість», «правдивість», «достовірність» і формулювання поставлених експертам питань.

09.06.2018

Розшукуються можливі потерпілі (власники Інтернет-сайтів) від протиправних дій невідомого користувача IP адресу 62.149.29.48 (м. Київ), який скоїв спробу здійснити злам online видання "Судово-психологічна експертиза"[6]

Редакція online видання «Судово-психологічна експертиза...» повідомила, що з 10 травня по 6 червня 2018 року невідомий користувач з IP-адреси 62.149.29.48 (Київ) намагався зламати адміністративну панель сайту журналу, використовуючи проксі-сервери в Румунії, Німеччині, Угорщині, Канаді, Норвегії та Ірландії. Наведено перелік спроб, нікнейми й форуми, які відвідує ця особа, та її орієнтовний психологічний профіль; нагадано про кримінальну відповідальність за ст. 361 КК України. Редакція розшукує інших можливих потерпілих власників сайтів, зокрема поліграфологів і адвокатів, і просить повідомити про завдану шкоду.

REFERENCES

1. 3 travnia 2018 roku vidbudetsia bezkoshtovnyi vebinar Stena B. Uoltersa (Stan B. Walters) na temu "Kinesic-interviu (dopyt)" (mova oryhinalu — rosiiska) [On 3 May 2018, a Free Webinar by Stan B. Walters on "Kinesic Interview (Interrogation)" Will Be Held (Original Language – Russian)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 2 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/beskontaktnaya-diagnostika-lzhi/817-3-maya-projdet-besplatnyj-vebinar-sten-b-uolters-stan-b-walters-kinesic-intervyu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Videozapys vebinaru Stena B. Uoltersa (Stan B. Walters) na temu "Vstup do Kinesic-interviu (dopytu)" (mova oryhinalu — rosiiska) [Video Recording of the Webinar by Stan B. Walters on "Introduction to the Kinesic Interview (Interrogation)" (Original Language – Russian)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 4 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/beskontaktnaya-diagnostika-lzhi/818-vebinar-stena-b-uoltersa-stan-b-walters-na-temu-vvedenie-v-kinesic-intervyu-doprosa (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Elementy posmertnoi sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy: videozapys vebinaru na temu "Deviatsii v pidlitkovomu vitsi: suitsydalna povedinka" (mova oryhinalu — rosiiska) [Elements of Posthumous Forensic Psychological Examination: Video Recording of the Webinar "Deviations in Adolescence: Suicidal Behaviour" (Original Language – Russian)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 7 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/819-videozapis-vebinara-na-temu-deviatsii-v-podrostkovom-vozraste-suitsidalnoe-povedenie (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. 20–21 veresnia 2018 roku v Respublitsi Virmeniia (m. Yerevan) vidbudetsia Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Aktualni pytannia ta perspektyvy rozvytku sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy ta kompleksnoi ekspertyzy za uchastiu psykholoha" (mova oryhinalu — rosiiska)

[On 20–21 September 2018, the International Scientific and Practical Conference "Topical Issues and Prospects for the Development of Forensic Psychological Examination and Comprehensive Examination with the Participation of a Psychologist" Will Be Held in the Republic of Armenia (Yerevan) (Original Language – Russian)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 7 trav. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/820-20-21-sentyabrya-2018-goda-respubliki-armeniya-g-erevan-sostoitsya-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-aktualnye-voprosy-i-perspektivy-razvitiya-sudebno-psikhologicheskoj-ekspertizy-i-kompleksnoj-ekspertizy-s-uchastiem-psikhologa (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Naukovyi ohliad navedenoi SBU informatsii shchodo pytan, yaki buly postavleni na psykholohichnu ekspertyzu z vykorystanniam polihrafa narodnomu deputatu N. Savchenko ta oholoshenykh rezultativ otrymanykh ekspertamy psykholohamy za pidsumkom yii provedennia [A Scientific Review of the Information Provided by the Security Service of Ukraine on the Questions Put to the Psychological Examination Using a Polygraph of People's Deputy N. Savchenko and the Results Announced by the Expert Psychologists]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 5 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/835-sbu-opublikuvala-pitannya-yaki-buli-postavleni-na-psikhologichnu-ekspertiza-z-vikoristannyam-poligrafu-narodnomu-deputatu-nadiji-savchenko-ta-rezultati-otrimani-ekspertami-psikhologami-poligrafologami (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Rozshukuiutsia mozhlyvi poterpili (vlasnyky Internet-saitiv) vid protypravnykh dii nevidomoho korystuvacha IP adresu 62.149.29.48 (m. Kyiv), yakyi skoiv sprobu zdiisnyty zlam online vydannia "Sudovo-psykholohichna ekspertyza" [Possible Victims (Website Owners) of the Unlawful Actions of an Unknown User with IP Address 62.149.29.48 (Kyiv), Who Attempted to Hack the Online Publication "Forensic Psychological Examination", Are Being Sought]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvan-

nia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 9 cherv. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/837-rozshukuyutsya-mozhlivi-poterpili-vid-protipravnikh-dij-nevidomogo-koristuvacha-ip-adresu-62-149-29-48-yakij-skojiv-sprobu-zdijsniti-zlam-online-vidannya-sudovo-psikhologichea-ekspertiza-zastosuvannya-poligrafa-i-spetsialnikh-znan-v-yuridichnij-praktitsi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 3. Новини інженерної психології та психотехніки

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

Транскраніальна магнітна стимуляція як «детектор правди»

Чи можна посилити схильність людини говорити правду, діючи магнітним полем на певні ділянки мозку? Про такі досліди журнал розповідав у матеріалі про транскраніальну магнітну стимуляцію (ТМС).

Біля голови досліджуваного розміщують електромагнітну котушку. Потужне змінне магнітне поле проникає на кілька сантиметрів у сіру речовину мозку й наводить у ній електричні струми, через що активність ділянки, на яку спрямовано вплив, зростає або знижується. Людина при цьому нічого не відчуває, проте її поведінка дещо змінюється [1].

Сеанс транскраніальної магнітної стимуляції [1]

Естонські дослідники під керівництвом Таліса Бахманна виходили з того, що говорити правду природно, а для неправди потрібне додаткове зусилля, яке контролює дорсолатеральна префронтальна кора. У досліді взяли участь 16 добровольців: вони називали колір, що з'являвся на екрані, і самі вирішували, казати правду чи обманювати. Вплив на ліву дорсолатеральну префронтальну кору зменшував кількість правдивих відповідей, а на праву, навпаки, збільшував. Остаточного тлумачення цих даних науковці не дали [1].

Журнал наголошує й на ризиках методу: повторні сеанси ТМС залежно від інтенсивності, частоти та тривалості впливу можуть спричинити в здорових людей епілептичні напади [1]. Отже, йдеться про лабораторне вивчення механізмів неправди, а не про прилад для практичної експертизи.

REFERENCES

1. Magnitnoe pole kak detektor lzhi, mozhet usilivat zhelanie cheloveka govorit pravdu. Sudovo-psikhologichna ekspertiza. Zastosuvannya poligrafa i spetsialnikh znan v yuridichniy praktitsi : vebsayt. 2014. 26 sich. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/446-magnitnoe-pole-kak-detektor-lzhi-mozhet-usilivat-zhelanie-govorit-pravdu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2018. № 3 (20). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/19770-2018-3-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2018, № 3 (20) (травень – червень 2018 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 64 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua